

Д. е. н. Гончаренко О. М.

Одеський національний економічний університет (Україна)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ
ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА**

Дослідження проблем розвитку підприємств в умовах мінливого внутрішнього й зовнішнього середовища набуває особливу актуальність на сучасному етапі розвитку, коли намітилися передумови економічного росту після економічної кризи. Для її вирішення необхідні глибокі економічні дослідження й розробка нових механізмів управління, методичних підходів з визначення і оцінки економічної стійкості підприємств.

Незважаючи на розробленість теорії антикризового управління підприємством та фінансової діагностики, багато питань, пов'язаних із розробкою механізму стійкого розвитку підприємства в умовах невизначеності залишаються невирішеними. Цей факт зумовлює необхідність проведення подальших теоретико-методологічних і прикладних досліджень в цьому науковому напрямку.

Розвиток підприємств залежить від їхнього стійкого й ефективного функціонування в цей час і в майбутньому. Разом з тим ринкове середовище характеризується невизначеністю й ризиками. Економічна дійсність щодня приносить нові свідчення інтенсивних змін в оточенні економічної системи (підприємства), що, у свою чергу, обумовлює необхідність оперативного реагування й пошуку методів діагностики розвитку економічних систем.

Система управління розвитком підприємства повинна відображати зміни в бізнес-середовищі, оцінювати динаміку й робити припущення відносно майбутнього стану економічної системи. Тим самим вдається передбачити можливі сценарії зміни економічної ситуації й завчасно підготуватися до небезпеки, прийнявши при необхідності додаткові захисні заходи. Сигналом тривоги в цьому випадку є вихід показників роботи підприємства за граничні значення, або, говорячи інакше, досягнення ними позамежної величини й втрата стійкості. Але виявити й виміряти відхилення спостережуваних показників діагностика може лише при завданні поля їх допуску, що окреслюється рамками планових розв'язків [1, с. 27; 2, с. 15]. Тому управління стійкістю економічної системи повинне ґрунтуватися на оптимізації прогностичних характеристик.

Загальний економічний стан підприємства можна розділити на три економічні області: абсолютної стійкості, достатньої стійкості та нестійкого функціонування. Абсолютно стійке підприємство характеризується ефективною роботою у всіх напрямках своєї діяльності, а можливі несприятливі наслідки усуваються мірами, передбаченими організаційно-економічними механізмами управління. Достатньо стійке підприємство виявляється неефективним тільки при тих

можливих форсмажорах (зовнішніх і внутрішніх факторів), які мають досить малу «ступінь можливості». Нестійке підприємство виявляється неефективним або веде до несприятливих наслідків при умовах, що мають досить більшу «ступінь можливості».

В умовах невизначеності система управління повинна бути сприйнятливою як до кількісної, так і важко обумовленої евристичної інформації. Система управління стійкістю підприємства повинна виконувати наступні функції: прогнозування зміни зовнішнього й внутрішнього середовища підприємства на базі кількісної й евристичної інформації про спостережувані параметри середовища; планування діяльності підприємства в границях прогнозу забезпеченості матеріально-технічними, енергетичними, трудовими, фінансовими, інформаційними й іншими ресурсами підприємства; імітації функціонування підприємства в прогнозованих умовах і визначення значень, що досягаються при цьому, показників діяльності підприємства; оцінки й аналізу стійкості цих показників з урахуванням дії зовнішніх і внутрішніх перешкод; діагностики підприємства при виявленні погроз стабільності його поведінці в майбутньому періоді; корекції параметрів планування й прийнятих планових рішень, якщо цього потребує необхідність відновлення й збереження стійкої діяльності підприємства.

Під діагностикою розвитку підприємства розуміється комплекс факторів і їх зв'язок з економічними показниками, що дозволяють виявити динаміку й тенденції їхніх змін у часі, що характеризує результати управлінської, кадрової й фінансово-економічної діяльності. Саме ця інформація є вихідною для оцінки й прогнозування стійкого розвитку підприємства як економічної системи. Таким чином, для постановки завдання про оцінювання розвитку підприємства необхідно здійснити вибір вектора змінних, побудувати модель зв'язків макропараметрів у вигляді системи диференціальних рівнянь, сформулювати обмеження по домінуючим змінним, що відносяться до мікропараметрів економічної системи [3, с. 245; 4, с. 84].

Структурна адаптація системи управління складається у виборі з безлічі планових і імітаційних моделей таких, які відповідають передбачуванім у плановому періоді умовам роботи підприємства. У моделі вводиться ряд прогнозних значень зовнішніх параметрів, за допомогою чого математичні моделі наповнюються оброблюваною інформацією й стають більше конкретними.

Список використаних джерел:

1. Богатирьов І. А. Управління розвитком підприємства / І. А. Богатирьов. – К., 2004 – 165 с.
2. Гамалій В. Ф. Дослідження стійкості функціонування промислово-економічних систем / В. Ф. Гамалій, І. В. Ніколаєв // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 1. – С. 14–17.
3. Усов А. В. Моделирование систем с распределенными параметрами: монография / А. В. Усов, А. Н. Дубов, Д. В. Дмитришин. – О.: Астропринт. – 2002. – 664 с.

4. Матвійчук А. В. Аналіз та прогнозування розвитку фінансово-економічних систем із використанням теорії нечіткої логіки: монографія / А. В. Матвійчук. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 206 с.

Демкова Н. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

За сучасних умов ринкової економіки, де рушійною силою розвитку є конкуренція, перед усіма суб'єктами підприємництва неминуче постає питання про необхідність забезпечення та підвищення конкурентоспроможності в цілях стабільного та сталого розвитку як в короткостроковій, так і довгостроковій перспективі. Розглянемо процес розвитку потенціалу суб'єктів підприємництва з точки зору комплексного поєднання всіх його складових елементів, в тому числі системи мотивації співробітників, узгодження цілей підприємства з розвитком наступних елементів потенціалу: професійно-особистісного, матеріально-технічного, фінансового та інноваційного потенціалів [2, с. 81].

У практичній діяльності управління суб'єктами підприємництва носить комплексний характер, при цьому в ньому поєднуються всі типи управління: програмний, адаптивний і екстремальний. Свідомий вплив людини на об'єкти, процеси і учасників процесу для досягнення бажаного результату називають управлінням. Оскільки персонал це колектив людей, то тут доречно досліджувати процеси управління ним.

Під управлінням слід розуміти процес, що враховує етапи [1, с. 157]:

- постановку цілей і завдань перед суб'єктом підприємництва в цілому та його окремими елементами;
- моніторинг, глобальні дослідження та прогнозування факторів внутрішнього та зовнішнього середовища і результатів їх впливу;
- планування діяльності суб'єкта підприємництва в цілому та окремих його підрозділів зокрема з урахуванням потенціалу, ризиків і перспектив його розвитку;
- побудова організаційної структури управління суб'єкта підприємництва та управління персоналом;
- реалізація розроблених заходів програми функціонування та контроль за досягненням планових показників розвитку суб'єкта підприємництва;
- аналіз ефективності реалізації розроблених заходів програми функціонування суб'єкта підприємництва та коригування програми в разі необхідності.

Ризики, бар'єри, обсяг реально можливих інвестицій і інші фактори зовнішнього та внутрішнього середовища накладають ряд обмежень, які необхідно